

Turku uudelle vuosisadalle
- 800 vuotta historiaa ja tulevaisuutta,
kestävää kasvua ja inhimillisiä tarinoita

PORMESTARIOHJELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025-2029

Esipuhe

Turku - 800 vuotta kestävä kasvua ja inhimillisiä tarinoita. Kaupunki, joka kunnioittaa menneitä ja kantaa vastuunsa tulevaisuudesta. Ja kaupunki, jossa katsotaan silmiin, hymyillään ja kysytään kuulumisia. Sellainen on 800 vuotta vuonna 2029 täyttävä Suomen vanhin kaupunki Turku.

Pitkä historia pitää sisällään tarinoita, jotka elävät Aurajoen rannoilla, kulttuurissa, kaupunkikuvassa ja yhteisöissä. Samalla se velvoittaa meitä rakentamaan entistä vahvempaa, kestävämpää ja inhimillisempää tulevaisuutta kaikille turkulaisille.

Kaupunkimme voima syntyy ihmisistä. Turku on paikka, jossa jokainen saa kasvaa, oppia, opiskella, tehdä työtä, yrittää, rakastaa ja elää hyvää arkea – kielestä, taustasta tai iästä riippumatta. Olemme ylpeästi kaksikielinen kaupunki, jossa suomen- ja ruotsinkieliset yhteisöt rikastuttavat toistensa arkea. Olemme myös kansainvälinen kaupunki, joka toivottaa tervetulleeksi uudet tulijat ja rakentaa yhteistä tulevaisuutta moninaisuudesta voimansa ammentaen.

Tämä pormestariohjelma "Turku uudelle vuosisadalle" on yhteinen suuntaviiva, jonka avulla varmistamme, että Turku kasvaa viisaasti, oikeudenmukaisesti ja kestävästi. Tavoitteemme on rakentaa kaupunkia, joka toimii ja kukoistaa – kaikissa sen osissa, kaikissa elämänvaiheissa ja kaikille asukkaille.

Keskeistä on, miten ennakoimme ja reagoimme tulevaan väestönkasvuun. Väestön kasvaessa on investoitava niin palveluverkkoon, liikkumiseen kuin osaavan ja hyvinvoivan tulevaisuuden rakentamiseen, samalla kestävästä taloudesta ja ympäristöstä huolehtien.

Ohjelman ytimessä on inhimillisyys. Vahva talous mahdollistaa laadukkaat palvelut, mutta sen rinnalla kulkee tarve kuulluksi tulemiselle, osallisuudelle ja arjen turvallisuudelle. Haluamme kaupungin, jossa jokainen voi kokea kuuluvansa joukkoon ja vaikuttaa oman kotikaupunkinsa kehittämiseen.

Turku liikkuu kohti seuraavaa vuosisataansa määrätietoisesti, yhdessä rakentaen. Tämä ohjelma on sekä toive että lupaus yhteistyöstä, kuuntelemisesta ja ratkaisujen hakemisesta. Juhlavuoden kynnyksellä emme

katso vain taaksepäin vaan myös rohkeasti hymyillen
eteenpäin. Uusi vuosisata odottaa, kuljetaan sille yhdessä.

Nyt, ikuisesti, Turku.

Sisältö

1 Toimintaympäristö/esipuhe, tämä kirjoitetaan myöhemmin	2
1.1 Kestävä talous turvaa hyvinvoinnin ja elinvoiman	2
1.2 Talouden kestävä perusura.....	3
1.3 Velkakatto.....	3
1.4 Menettelytapa yllättävässä negatiivisessa poikkeustilanteessa.....	4
1.5 Verolinjaus.....	4
2 Hyvinvoivat ja yhdenvertaiset turkulaiset	4
2.1 Lasten kaupunki	4
2.2 Nuorten kaupunki	5
2.3 Liikkuva ja liikuttava kaupunki.....	5
2.4 Elävä kulttuurikaupunki.....	6
3 Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota.....	6
3.1 Yhteisöllinen ja innostava kaupunki	7
3.2 Viihtyisien ja toimivien asuinalueiden kaupunki.....	7
3.3 Osallisuuden mahdollistava kaupunki.....	7
3.4 Köyhyyttä torjuva ja asunnottomuuden poistava kaupunki.....	8
4 Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle	8
4.1 Osaava ja oppiva kaupunki.....	8
4.2 Suomen paras työllisyyttä edistävä kaupunki.....	9
4.3 Yritystoimintaan innostava kaupunki.....	10
4.4 Kotoutumista kehittävä kaupunki	10
5 Asuminen, maankäyttö ja liikkuminen kestävän ja kehittyvän kaupungin perustana	11
5.1 Kestävän rakenteen kaupunki.....	11
5.2 Hyvän asumisen kaupunki.....	12
5.3 Toimivan liikkumisen kaupunki.....	12
6 Kunnianhimoinen ilmasto- ja luontokaupunki Turku.....	13
6.1 Hiilineutraali kaupunki 2029	13
6.2 Saaristomerta suojeleva kaupunki	14
6.3 Vastuullinen luontokaupunki	14
7 Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku	14
7.1 Alueen veturi ja yhteistyövoima.....	15
7.2 Turku 800 vuotta tapahtumien keskipisteenä	15
8 Pormestariohjelman toteutuksen periaatteet.....	16
9 Syrjinnänvastainen sitoumus.....	17

1 Toimintaympäristö/esipuhe, tämä kirjoitetaan myöhemmin

1.1 Kestävä talous turvaa hyvinvoinnin ja elinvoiman

Turun taloutta hoidetaan vastuullisesti siten, että tulevaisuuden kasvua ja elinvoimaa tuetaan ja palvelut turvataan. Kestävää taloudenpitoa tukee ennaltaehkäiseviin palveluihin ja osaamiseen panostaminen, jotka ovat sijoituksia tulevaisuuteen.

Kaupungin kestävän talouden ja tulorahoituksen vahvistaminen on monilta osin riippuvainen ennen kaikkea kaupungin omista toimista. Kunta-, kiinteistö- ja yhteisöverotulot ovat kaupungin ylivoimaisesti merkittävin tulonlähde. Vahvistamme taloutta ensisijaisesti aktiivisella työllisyys- ja kasvupolitiikalla, jolla parannetaan veropohjaa ja lisätään muita tuottoja. Turku tavoittelee työllisyysasteen kasvua, merkittävää lisärakentamista tulopohjan vahvistamiseksi sekä tukee positiivisia heijastevaikutuksia tuottavaa elinkeinorakenteen muutosta.

Kaupungin kasvua ja elinvoimaa tukevien investointien, kuten koulu-, päiväkot- ja liikuntapaikkarakentamisen, mahdollistamiseksi kaupunkikonsernin ja kaupunkiemon velkamäärää voidaan kasvattaa hallitusti. Kaupunkikonsernin kokonaisvelan määrää verrataan jatkuvasti suomalaisiin verrokkikaupunkeihin samalla huolehtien siitä, että Turun velkatilanne ei merkittävästi poikkea muiden suurten kaupunkien tilanteesta.

Kaupunkikonsernin yhtiöt ovat tärkeässä roolissa lisäarvon tuottamiseksi kaupungille ja niiden mahdollisuudet osana konsernin kestävän kasvun luomista turvataan. Tavoitteiden saavuttaminen ilman epätarkoituksenmukaista osaoptimointia varmistetaan hyvällä omistajapolitiikalla ja vuoropuhelulla. Omistajapolitiikan päivittämisen yhteydessä arvioidaan omistaja-arvon kasvattamisen mahdollisuudet.

Kuntataloudessa tullaan lähivuosina näkemään muutoksia, kun valtionosuusjärjestelmää uudistetaan. Turun on osaltaan vaikutettava siihen, että kasvavien kaupunkien haasteet huomioidaan ja niiden investointikykyä tuetaan. Myös Suomen suhdannekehitykseen sekä globaaliin talouskehitykseen liittyy juuri nyt suuria epävarmuuksia. Siksi talousraami arvioidaan kokonaisuudessaan vuonna 2027 pormestariohjelmakauden puolivälitarkastelun yhteydessä. Lähtökohtaisesti koko valtuustokauden 2025–2029 ajan pysytään talousraamissa ja sen velkakatto- ja verokirjauksissa. Puolivälitarkastelun päivitykset tehdään suhteessa toiminnallisiin tavoitteisiin, talouden toteumaan ja ennusteisiin sekä suhdannetilanteeseen.

Vahva talous on tässä ohjelmassa olevien tavoitteiden toteuttamisen edellytys. Ohjelma on kokonaisuus, jossa kestävä taloudenpito ja järkevät rakenteelliset ja toiminnalliset uudistukset sekä oikea-aikaiset, saavutettavat palvelut tukevat toiminnan tehostumista.

Toiminnan ja hallinnon on oltava tehokasta. Kaupunkia johdetaan tiedolla. Muutosten seuranta ja vaikutusten arviointi toteutetaan datan pohjalta. Turku valmistautuu hyödyntämään tekoälyn mahdollisuuksia toiminnoissaan. Oikein ja vastuullisesti hyödynnettynä tekoäly voi tukea palveluiden saavutettavuutta, tehostaa hallintoa ja rutiineja, parantaa asiakaskokemusta sekä auttaa kohdentamaan resursseja tehokkaammin.

Turun kaupungin tärkein voimavara tulevaisuutta rakennettaessa on henkilöstö, jonka hyvinvointiin panostetaan. Kaupungin työnantajapolitiikan tulee perustua luottamukseen, avoimuuteen ja tasa-arvoon. Hyvällä johtamisella ja työntekijöiden mahdollisuudella vaikuttaa omaan työhönsä parannetaan työntekijöiden jaksamista ja hyvinvointia sekä lisätään työpaikkojen kiinnostavuutta. Turussa henkilöstön osaamisen täydentäminen mahdollistetaan erityisesti työvoimapula-aloilla kuten varhaiskasvatuksessa.

Turun taloutta hoidetaan kestävällä tavalla hyvinvointi ja palvelut turvaten. Kestävä talousraami koostuu neljästä kohdasta:

1. Talouden kestävä perusura
2. Velkakatto
3. Menettelytapa yllättävässä negatiivisessa poikkeustilanteessa
4. Verolinjaus

1.2 Talouden kestävä perusura

Hallittu menojen kasvuvauhti on talouden kestävyysperusta. Menot voivat kasvaa yleisen väestönkasvun ja hintaindeksin mukaisesti, mutta talouden kestävyys edellyttää, että keskipitkällä aikavälillä toimintamenot kasvavat hitaammin kuin verotulot.

Toimintamenojen suunnitteluraamin keskimääräinen muutos vuosina 2026–2029 on +3,0 %. Muutoksella vastataan kustannustason muutokseen, 0–18-vuotiaiden väestömäärän muutokseen sekä ensisijaisesti lasten ja nuorten palveluihin kohdistuvaan palvelutarpeen kasvuun.

Kaupungin tulee jatkaa taloudellisen aseman ja investointikyvyn parantamista. Palvelutuotannon laatua tulee parantaa kaupunkitasolla kustannusneutraalisti.

Erityisesti edistetään toimenpiteitä ja investointeja, joiden seurauksena kyetään lisäämään tuottavuutta, kasvattamaan tuloja tai hillitsemään toimintamenojen kehitystä. Toimintamenojen kasvua hillitään ensisijaisesti parantamalla tuottavuutta rakenteellisten uudistusten kautta palvelutasoa heikentämättä. Päätetyn sopeutusohjelman toteutumista seurataan ja tarvittaessa ohjelmaa päivitetään.

Toimintamenojen kehitys ja talousraami arvioidaan vuonna 2027.

1.3 Velkakatto

Turulla on tulevana vuosina merkittäviä investointitarpeita johtuen merkittävästä korjausvelan vähentämisestä ja asukasmäärän kasvusta. Investoinnit ovat väline kaupunkirakenteen kehittämiseen, työllisyyden ja elinvoiman parantamiseen sekä peruspalveluiden toimipaikkaverkon uudistamiseen ja optimointiin, jotka tuovat myös kustannussäästöjä. Investointien toteutuksessa kiinnitetään huomiota niiden ajoittamiseen ja taloudelliseen tehokkuuteen sekä kannattavuuteen.

Kaupungin emo-organisaation oikaistu lainakanta (lainakanta – antolainat = oikaistu lainakanta) voi olla vuoden 2029 päätteeksi enintään 7 200 euroa asukasta kohden. Kaupungin rahoitusvastuulla olevat kiinteistöyhtiöiden lainat sisällytetään oikaistuun lainakantaan.

Velkaantumisen ennuste perustuu tunnistettuihin investointitarpeisiin ja historiaperusteiseen investointiohjelmien toteutumisprosenttiin. Tavoite sisältää oletuksen investointien osittaisesta siirtymästä ohjelmakauden ulkopuolelle.

Kaupungin velkaantumisen ja vastuiden seuranta kehitetään ottamalla seurantaan myös tunnusluku, joka kertoo oikaistun lainakannan lisäksi myös vuokra- ja leasingvastuut. Tämän lisäksi velan kehitystä verrataan suurten kaupunkien kesken vuosittain konsernitasolla tilinpäätöksen yhteydessä.

Velkakaton yläraja arvioidaan vuonna 2027 pormestariohjelmakauden puolivälitarkastelussa.

1.4 Menettelytapa yllättävässä negatiivisessa poikkeustilanteessa

Mikäli talouden odotettu kehitys poikkeaa menojen tai tulojen osalta merkittävästi suhteessa perusuraan, joudutaan tekemään erillisiä toimia taloudellisen kestävyysparantamiseksi. Merkittävin riski on verotulojen merkittävä lasku.

Mikäli sopimuskauden aikana talousarvion toteumaennusteen mukainen vuosikate painuu negatiiviseksi tai kertyneet ylijäämät laskevat alle 100 miljoonan euron, tehdään erillisiä sopeutustoimia, joilla vuosikate palautetaan kestävä tasolle poistojen kokoiseksi korkeintaan kahden vuoden siirtymäajalla.

1.5 Verolinjaus

Turun veropohjaa pyritään vahvistamaan työllisyysastetta nostamalla ja elinvoimaa lisäämällä. Lähtökohtaisesti pidättäydytään kunnallisveron korottamisesta.

Vuonna 2027 pormestariohjelmakauden talouden puolivälitarkastelun yhteydessä arvioidaan verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustuottojen riittävyys talouden tasapainotilaan taloussuunnitelmakauden ajalla.

2 Hyvinvoivat ja yhdenvertaiset turkulaiset

Jokaisen Turussa asuvan tai Turkuun työn, opintojen, turvan tai rakkauden vuoksi muuttaneen tulee voida kokea Turku omaksi kotikaupungikseen ja itsensä täysivaltaiseksi turkulaiseksi. Kokemus osallisuudesta sekä yhdenvertaisesta ja tasa-arvoisesta kohtelusta on yksi kaikkein keskeisimpiä hyvän elämän edellytyksiä. Turku panostaa määrätietoisesti yhteisöllisyyden lisäämiseen, ihmisten kohtaamiseen ja toistemme ymmärtämiseen sekä yksinäisyyden vähentämiseen.

Yhteisöllisyys syntyy arjessa kohtaamisista, turvallisista tiloista ja osallistumisen mahdollisuuksista. Järjestöjen ja muiden yhteisöjen kanssa tehtävällä yhteistyöllä on suuri merkitys kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämisessä.

2.1 Lasten kaupunki

Turun tulevaisuus riippuu lasten ja nuorten hyvinvoinnista, itseluottamuksesta ja motivaatiosta. Jokaisella on oikeus turvalliseen arkeen, jossa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi toteutuvat. Koulu, vapaa-aika ja perheen tuki luovat lapsen hyvän elämän pohjan.

Toimenpiteet:

- Lisätään lasten ja nuorten kerho- ja harrastustoimintaa koulupäivien yhteyteen
- Lisätään valinnaisainepolkuja ja painotettua opetusta lähikouluissa
- Varmistetaan monikielisten ja muista kulttuureista Turkuun tulevien lasten riittävä alkuvaiheen tuki
- Parannetaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien perheiden tietoisuutta harrastesetelistä lasten harrastamisen mahdollistamiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa sekä lisätään tietoisuutta harrastesetelistä monikielisten lasten perheille

2.2 Nuorten kaupunki

Nuorille suunnatut palvelut tukevat nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia. Palvelut auttavat ehkäisemään syrjäytymistä, edistävät mielenterveyttä ja tarjoavat turvallisia kohtaamispaikkoja eri elämäntilanteissa. Panostamalla nuoriin kaupunki investoi tulevaisuuteensa – aktiivisiin, vastuullisiin ja hyvinvoiviin kaupunkilaisiin.

Toimenpiteet:

- Jatketaan nuorisotyön uudistusta ja jalkautuvan nuorisotyön kokeiluja
- Panostetaan etsivään nuorisotyöhön ja koulunuorisotyöhön, ja toteutetaan palvelut saavutettavina

2.3 Liikkuva ja liikuttava kaupunki

Turussa hyvinvointi on kaikkien ikäpolvien asia ja siksi on huolehdittava, että jokainen saa ja voi liikkua edistääkseen omaa terveyttään. Harrastaminen lisää myös osallisuutta ja siksi Turussa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi ja nuori saa harrastaa, kokee kuuluvansa joukkoon ja saa tukea kasvamiseen.

Laadukkaita lähiliikuntapaikkoja kuten urheilukenttiä, kuntoportaita, tekojääratoja ja ulkokuntosaleja tarjotaan eri puolilla kaupunkia. Koulujen ja päiväkotien pihoja kehitetään niin, että ne kannustavat asukkaita liikkumiseen myös kouluaikeiden ulkopuolella.

Ikääntyvien toimintakykyä ja hyvinvointia tukevaa liikuntaa sekä viriketoimintaa lisätään yhteistyössä järjestöjen ja hyvinvointialueen kanssa.

Turku liikuttaa kaikkia -mallin tavoitteita edistetään ja pyritään houkuttelemaan myös seudun muita kuntia liittymään mallin käyttöönottoon.

Toimenpiteet:

- Innostetaan lapsia liikkumaan virikkeellisillä koulu- ja päiväkotipihoilla ja lähiliikuntapaikoilla sekä lisäämällä liikettä lasten ja nuorten päiväkotij- ja koulupäivien yhteyteen.
- Etsitään keinot edistää ikääntyneiden toimintakykyä ja hyvinvointia lisäämällä liikuntaa ja viriketoimintaa yhdessä hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa
- Toteutetaan liikuntatilojen investointikokonaisuus keväällä 2024 hyväksytyjen kehittämislinjausten pohjalta.
- Boostii-mallin vaikuttavuutta selvitetään ja mallia päivitetään vuoden 2026 aikana, jotta lasten harrastamisen kustannustaso ei nouse ja uudistuksen muut tavoitteet saavutetaan. Mallia jatkokehitetään yhteistyössä seurojen kanssa turvaten seuratoiminnan ja

siten erityisesti lasten ja nuorten harrastamisen edellytykset. Tarvittaessa seurojen toiminnan avustaminen turvataan.

2.4 Elävä kulttuurikaupunki

Kulttuurilla on vahva elinvoimapotentialiaali, ja kaupungin 800-vuotisjuhlavuosi tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden nostaa turkulainen merellisyyteen, monimuotoisuuteen ja hyvään ruokaan kulminoituva kaksikielinen kaupunkikulttuuri kansainvälisesti esiin. Kulttuuri lisää kaupungin vetovoimaa, houkuttelee matkailijoita ja luo työpaikkoja.

Turku profiloituu jatkossakin kulttuurikaupunkina, rohkeasti uutta luoden, kaikkia turkulaisia osallistaen ja Kulttuurilupausta jatkaen. Kulttuuripalveluita kehitetään periaatteella ”kulttuuri kuuluu kaikille”. Matalan kynnyksen kulttuuritoiminta ulotetaan lähiöihin ja eri ryhmille, myös pienituloisille suunnattuja sisältöjä vahvistetaan. Kulttuuritoimijoiden yhteistyötä oppilaitosten ja päiväkotien kanssa lisätään. Kirjastojen rooli lukutaidon ja sivistyksen edistäjinä sekä kulttuurin ja yhteisöllisyyden tukipilareina tunnistetaan.

Toimenpiteet:

- Kulttuuriranta- ja Taiteen talo -konsepteja kehitetään ja kulttuurin saavutettavuutta tuetaan.
- Musiikkitalo Fuugan ja Kaupunginteatterin kokonaisuuden tarjoamat uudet mahdollisuudet hyödynnetään mahdollisimman laajasti erilaisessa kulttuuri-, musiikki- ja tapahutumatoiminnassa.
- Taiteen ammattilaisten toimintaedellytyksistä huolehditaan.
- Taiteen perusopetuksen lajivalikoiman laajentamista selvitetään.
- Boostii-mallin laajentamista myös muuhun lasten ja nuorten ohjattuun harrastamiseen kuin liikuntaan selvitetään.

3 Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota

Turku on Suomen eriytynein kaupunki. Asuinalueiden eriytyminen vaikuttaa niin kouluihin, asuinalueiden houkuttelevuuteen kuin sosioekonomiseen rakenteeseen ja hyvinvointiin. Segregaatiokehitystä ei ratkaista yksittäisillä toimilla, vaan se on useiden toimenpiteiden summa. Segregaation vähentämistä tulee johtaa yhtenä kokonaisuutena, vaikka toimenpiteitä toteutetaan kaikkina toiminnoissa.

Turussa jokaisella tulee olla mahdollisuus hyvään elämään riippumatta siitä, missä osassa kaupunkia oma koti sijaitsee. Koulut, päiväkodit, viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö ja lähi-liikuntapaikat ovat kaikkien asuinalueiden oikeus. Turussa kehitetään monimuotoisia, turvallisia ja elinvoimaisia asuinalueita, joilla kaikilla toteutetaan markkinaehtoista ja monipuolista asuntorakentamista.

3.1 Yhteisöllinen ja innostava kaupunki

Kaupungin tiloja hyödynnetään entistä enemmän avoimina ja saavutettavina yhteisötiloina erityisesti alueilla, joissa yksinäisyys ja eriytyminen ovat kasvavia ilmiöitä. Monikielisyys ja saavutettavuus ovat keskeisiä periaatteita yhteisöllisyyden vahvistamisessa kaupungissa.

Toimenpiteet:

- Jatketaan Koulu alustana -toimintakonseptin kehittämistä alueellisen yhteisöllisyyden lisäämiseksi.
- Lisätään yhteistyötä järjestöjen kanssa ja tarjotaan aktiivista ja saavutettavaa nuorisotoimintaa kaupungin eri osissa.
- Perustetaan asukkaiden ja yhdistysten käyttöön osoitettavat yhteisötilat Varissuolle ja Halisiin. Olemassa olevien alueolohuoneiden toiminta turvataan.
- Varmistetaan kaupungin avustusperiaatteilla, että järjestöjen mahdollisuudet yhteistoi-
mintaan kaupungin kanssa toteutuvat tarkoituksenmukaisella tavalla.
- Toteutetaan kaupungin eri alueille julkisia kohtaamisen paikkoja, kuten ulkopelipaik-
koja, ulkokuntosaleja ja ympärivuotisesti saavutettavia ei-kaupallisia tiloja huomioiden
koulu- ja päiväkotiverkon uudistaminen ja asukasbudjetointi.

3.2 Viihtyisien ja toimivien asuinalueiden kaupunki

Turussa jokainen asuinalue on hyvä asuinalue, ja kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asunto- ja maankäyttöpolitiikka edistää monimuotoista asumista eri puolilla kaupunkia eri ikäryhmille ja eri elämäntilanteissa oleville kaupunkilaisille. Asuinalueiden eriytymistä puretaan asuntopoliitiikan, maankäytön ja kestävästä kaupunkiliikkumisen keinoin. Palveluverkon kehittämisessä tulee huomioida asuinalueiden erityispiirteet entistä paremmin.

Turussa jokaisen asuinalueen koulu on hyvä koulu, ja koulusegregaation ehkäisy ja purkaminen takaa jokaisen lapsen mahdollisuuden kasvaa ja kouluttautua. Tulevalla aluejakomallilla edistetään koulujen välistä ja alueellista tasa-arvoa ja täsmällisempiä aluekohtaisia toimia jokaisen lapsen ja nuoren turvallisen ja hyvinvoivan tulevaisuuden rakentamiseksi.

Toimenpiteet:

- Pansion koulun tilanne ratkaistaan. Peruskorjausvaihtoehdossa tehdään lisäksi lisätiloja muille palveluille, kuten nuoriso- ja asukastoiminnalle.
- Varissuon alueen oppilaiden koulunkäynti ratkaistaan yhden koulun mallilla yhteistyössä yliopiston kanssa.
- Vahvistetaan koulujen positiivisen erityiskohtelun rahoitusta.
- Koulusegregaatiota vähennetään tiedolla johtaen panostamalla ihmiskeskeisen vaikuttavuuslaskennan toimenpiteisiin.

3.3 Osallisuuden mahdollistava kaupunki

Osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisen kohtelun kokemus on keskeinen hyvän elämän perusta. Kuuntelemme asukkaita, kohtaamme heidät ja tarjoamme keinoja osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon vaikuttamiselinten, kansalaispaneelien ja asukasbudjetoinnin avulla.

Turussa turvallisuus perustuu kohtaamiseen ja turvattomuuden juurisyiden ratkomiseen, ei muurien pystyttämiseen. Turku panostaa määrätietoisesti yhteisöllisyyteen, ihmisten kohtamiseen ja toistemme ymmärtämiseen.

Toimenpiteet:

- Vahvistetaan yhteistyötä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken kumppanuussopimuksilla.
- Asukkaita osallistetaan eri kieliryhmät huomioiden. Kaupungin viestintä on kaksikielistä. Kehitetään moni-, selko- ja englanninkielistä viestintää ja varmistetaan saavutettavan viestinnän riittävä taso.
- Asukasbudjetointia kehitetään ja resursoidaan osallisuuden lisäämiseksi.

3.4 Köyhyyttä torjuva ja asunnottomuuden poistava kaupunki

Turussa jokaisella on oikeus omaan kotiin. Turku on sitoutunut asunnottomuuden puolittamiseen vuoteen 2027 mennessä. Asunnottomuuden vähentämistoimia tehdään paitsi kaupunkitasoisesti, myös tiiviissä yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa. Turku torjuu köyhyyttä ja sosiaalisia haasteita monipuolisin keinoin ja tavoitteellisesti.

Toimenpiteet:

- Päivitetään toimenpideohjelma syrjäytymisen ja huono-osaisuuden ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi kaupungissa.
- Jatketaan yhteistyötä ruoanjakelua toteuttavien yhteisöjen kanssa.
- Asunnottomuuden vähentämiseksi jatketaan yhteistyötä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa. Asunnottomuuden poistamiseen tähtäävän yhteistyöverkoston toimintaa jatketaan.

4 Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle

Kaupungin tehtävä on huolehtia asukkaidensa hyvinvoinnista ja kaupungin elinvoimasta. Hyvinvoinnin ja elinvoiman turvaamiseksi kaupungin tulee varmistaa kaikille lapsillemme mahdollisuus kasvaa hyvinvoiviksi osaajiksi ja nuorillemme mahdollisuus edetä työkykyisiksi aikuisiksi.

Turku on kaupunki, jossa jokainen voi tavoitella itselleen parasta mahdollista tulevaisuutta. Jokaisella on oikeus oppimiseen turvallisessa ympäristössä, joka tukee kasvua, osallisuutta ja onnellisuutta. Turussa on oltava hyvä tehdä töitä, yrittää ja työllistää. Työ lisää hyvinvointia ja takaa toimeentulon sekä mahdollisuuden kehittyä.

4.1 Osaava ja oppiva kaupunki

Lapsen ja nuoren oppimispolulla turvallisuutta tuovat ympärillä olevat ihmiset, eli koulun ja päiväkodin henkilöstö, kotiväki ja kaverit. Yhtä lailla turvallisuutta luo myös fyysinen ympäristö: sisätilat, luokat, käytävät ja pihat. Nämä nousivat esiin Osaava ja oppiva Turku -oppimiskäsitteilyssä, ja näiden teemojen mukaisesti Turussa luodaan toimenpiteet tukemaan

kasvua ja oppimista. Erityispainopisteeksi otetaan lukutaito ja perustaitojen vahvistaminen, henkilöstön rooli ja turvallisuus.

Ryhmäkokojen pienentäminen sekä lapsia ja nuoria kohtaavien aikuisten lisääminen mahdollistavat oppimisen ja työrauhan.

Niin ammatillisessa koulutuksessa kuin lukiokoulutuksessaakin turvataan riittävä lähiopetus ja opiskelijoiden opintojen etenemistä, jaksamista sekä mielenterveyttä tuetaan riittäväillä tukitoimilla. Toisen asteen koulutus Turussa on maksutonta oppivelvollisille kaikissa tilanteissa.

Turku on monipuolinen osaajien kouluttaja, jossa oppilaitosten verkosto tukee jokaisen polkua osaajaksi. Turussa on vahva koulutuskenttä perusopetuksesta toiselle asteelle ja edelleen korkeakouluopintoihin, sekä mahdollisuus myös lisäkouluttautua työelämän tarpeisiin koko elämän ajan.

Turku on aidosti kaksikielinen koulu- ja yliopistokaupunki, jossa kaksikielisyys tunnustetaan vahvuutena ja voimavarana.

Toimenpiteet:

- Perustetaan moniammatillinen varhaiskasvatuksen harjoittelupäiväkot.
- Laaditaan toimenpideohjelma varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden parantamiseksi koko kaupungin alueella.
- Lisätään perusopetuksen opetustuntimäärä muiden suurten kaupunkien tasolle.
- Vahvistetaan kaikkien lasten lukutaitoa ja tuetaan maahanmuuttajataustaisten nuorten kielenoppimista.
- Sitoudutaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen ja riittävän tuen varmistamiseen.
- Varmistetaan turvallinen koulumatka lähikouluun.
- Vahvistetaan kouluissa yhteisöllisyyttä ja opiskeluhoitoa osana lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa.
- Otetaan käyttöön kiusaamisen vastainen suunnitelma.
- Lisätään Turun lukioiden tiloja lukiokoulutuksen hyvän laadun ja riittävän määrän varmistamiseksi.
- Käynnistetään valmistelu englanninkielisen lukiokoulutuksen aloittamiseksi.
- Varmistetaan Taito-kampuksen toiminnan sujuva käynnistyminen.
- Aloitetaan ammatillisen koulutuksen tekniikan alojen kampuksen toteutus.

4.2 Suomen paras työllisyyttä edistävä kaupunki

Turusta tehdään Suomen paras työllisyyden edistäjä valtuustokauden loppuun mennessä. Tavoitteelle asetetaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa mittarit, joiden toteutumista seurataan vuosittain yhdessä yritysten, järjestöjen ja kaupunkilaisten kanssa.

Tavoitteeksi asetetaan nopeat ja yksilölliset palvelut niin työnhakijoille kuin työnantajallekin. Työllisyyspalvelut ovat osa kaupungin elinvoimatyötä ja niillä on tiivis yhteys kaupungin tarjoamiin yrityspalveluihin.

Toimenpiteet:

- Laaditaan toimenpideohjelma haastavassa työmarkkina-asemassa olevien ja osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi.
- Toteutetaan toiminnallinen yhteistyö ammatillisen koulutuksen ja työllisyyspalveluiden välille.
- Kehitetään yritysten kehittämispalveluja ja alkavan yrittäjän palveluja sekä sujuvoitetaan edelleen lupaprosesseja. Aloittaville yrittäjille tarjotaan neuvontapalveluita monikielisesti.
- Selvitetään edellytykset sosiaalisen yrityksen perustamiseen ja kaupungin roolia siinä sekä luodaan malli yhdistysten tukemiseksi työllisyyden edistämiseksi.

4.3 Yritystoimintaan innostava kaupunki

Tärkeä osa vaikuttavia työ- ja elinkeinopalveluja on yrittäjyyden edistäminen ja tukeminen. Turku tarvitsee elinvoimaisia yrityksiä, työpaikkoja, innovaatioita ja investointeja. Kaupunki varmistaa selkeät ja oikea-aikaiset yrityspalvelut sekä huolehtii osaltaan riittävästä osaavan työvoiman saatavuudesta. Yritystoiminnan käynnistämisen tulee olla Turussa mahdollisimman sujuvaa.

Toimenpiteet:

- Varmistetaan sujuvat ja oikea-aikaiset yrityspalvelut määrittelemällä yrityksille selkeä palvelulupaus, joka sisältää sujuvat lupapalvelut, palvelukonseptit ja aikataulut.
- Aloittaville yrittäjille tarjotaan neuvontapalveluita monikielisesti.
- Yritysten sijoittumista Turkuun tuetaan aktiivisella vuoropuhelulla sekä riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tontti- ja toimitilatarjonnalla
- Kaupungin hankinnoissa huomioidaan myös pienten yritysten mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin.

4.4 Kotoutumista kehittävä kaupunki

Turkuun luodaan Suomen parhaat kotoutumisen edistämisen mallit. Kotoutumisen ja kielen oppimisen palveluiden on oltava nopeasti saatavilla, laadukkaita ja vaikuttavia sekä erilaiset lähtökohdat huomioivia. Kielen oppiminen on edellytys mahdollisimman nopeaan työllistymiseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan kiinnittymiseen.

Naisilla – erityisesti perheiden äideillä – on keskeinen rooli kotoutumisessa. Kun naiset pääsevät aktiivisesti mukaan kotouttamisprosessiin, se tukee koko perheen hyvinvointia ja kiinnittymistä yhteiskuntaan. Äidit ovat usein lastensa ensimmäisiä kasvattajia ja tärkeimpiä arjen turvaajia – kun he saavat tietoa, kielitaitoa ja tukea, myös lapset ja perheen muu arki kotoutuvat vahvemmin ja nopeammin. Siksi kotoutumistoimien tulee tavoittaa erityisesti naiset aidosti ja yhdenvertaisesti.

Toimenpiteet:

- Pyritään nostamaan maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatukseen osallistumisastetta.
- Seurataan ja arvioidaan valmistavan opetuksen laatua.

- Maahanmuuttajille kohdistettavien palveluiden kokonaisuus arvioidaan vaikuttavuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi.
- Kotoutumisen palveluiden hyödyntäminen aloitetaan mahdollisimman nopeasti painottaen työelämävalmiuksia tukevaa kielikoulutusta ja integraatiota. Puretaan kielikoulutuksen jonoja.
- Kotoutumisen edistämisen keinona hyödynnetään liikuntaa, jota suunnataan erityisesti maahanmuuttajaisille ja -lapsille.
- Maahanmuuttajien osaamisen tunnistamista parannetaan työllistymisen edistämiseksi.
- Yhteistyötä maahanmuuttajajärjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa vahvistetaan kotoutumisen edistämisen onnistumiseksi.
- Turku toimii itse esimerkkinä monikielisen henkilöstön palkkaamisessa.

5 Asuminen, maankäyttö ja liikkuminen kestävän ja kehittyvän kaupungin perustana

Kestävä kaupunkirakentaminen edistää kaupungin ilmastotavoitteita, viihtyisyyttä ja asumisen laatua sekä kaupunkilaisten hyvinvointia. Turkulaisessa kaupunkikehityksessä luontoa ja lähimetsiä löytyy myös kaupunkirakenteen sisältä.

Vahvistetaan kaupunkikehityksen kohdistamista Varissuon-Sataman kehityskäytäväalueelle. Kehityskäytävällä tavoitellaan alueiden välistä sosiaalista tasapainoa ja siinä tulee huomioida niin asuminen, työpaikat, palveluverkko kuin matkailun vetovoimakohteet ja ylipäättään sujuvan arjen kestävä kaupunki.

Investointien houkuttelemiseksi ja toimivan arjen varmistamiseksi voimakkaasti kasvavalla Kupittaa ja Itäharjun alueella huolehditaan koulutus- ja yrityskehittämisen toimivuudesta. Viihtyisiä ja tiivis kaupunkitila sekä sujuva liikkuminen ja liikenne pidetään alueen kehittämisen keskiössä.

Yritysten sijoittumista Turkuun tuetaan aktiivisella vuoropuhelulla sekä riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tontti- ja toimitilatarjonnalla.

5.1 Kestävän rakenteen kaupunki

Kestävä kaupunkirakenne edistää kaupungin ilmastotavoitteita, viihtyisyyttä ja asumisen laatua sekä kaupunkilaisten hyvinvointia. Kaupunki voi olla tiivis, mutta sen tulee olla viihtyisä, vihreä ja pystyä sopeutumaan ilmastomuutokseen. Turku kantaa suurta vastuuta ilmastomuutoksen hidastamisesta ja luontokadon torjumisesta sekä omalla hiilineutraaliustavoitteellaan ja luonnon monimuotoisuusohjelmallaan että kansallisella ja kansainvälisellä yhteistyöllä laajempien vaikutusten saavuttamiseksi.

Toimenpiteet:

- Toteutetaan Tiedepuiston ja Merellisen Turun visioita.
- Laaditaan valtuustokauden ajalle keskustan kehittämisen toimenpideohjelma, jonka osana hyväksytään myös keskustan liikennesuunnitelma.

- Kaupungin historialliset arvot ja kulttuuriympäristön erityispiirteet huomioidaan kaupunkikehityksessä entistä paremmin.
- Uusia asuinalueita rakennettaessa säilytetään olemassa olevaa kaupunkivihreää.
- Viheralueiden määrää pyritään lisäämään osana kestävä ja houkutteleva kaupunkiympäristöä.
- Viihtyisyyden ja vehreyden lisäämiseksi otetaan kaavoituksessa käyttöön 3-30-300-tavoite, jossa uusien alueiden suunnittelu aloitetaan lähtökohdasta, että jokaisesta ikkunasta näkyy vähintään kolme puuta, latvuspeittävyys on 30 % ja viheralueelle on matkaa enintään 300 metriä.

5.2 Hyvän asumisen kaupunki

Turku tekee kauas kurottavaa ja suunnitelmallista asuntopolitiikkaa. Asemakaavoituksella ja tontinluovutuksella turvataan kohtuuhintaisen asuntotuotannon hyvä määrällinen ja laadullinen toteutus asuinalueiden tasapainoisen kehityksen edistämiseksi ja segregaatian ehkäisemiseksi.

Turku haluaa houkutella lapsiperheitä hyvillä palveluilla ja viihtyisällä ympäristöllä. Perheasuntojen määrää tulee yhä pyrkiä kasvattamaan. Tulevalla valtuustokaudella pyritään lisäämään pientalokaavoitusta paitsi täydennysrakentamisella, myös uusilla asuinalueilla.

Turku edistää monimuotoista asuntotuotantoa lisäämällä kohtuuhintaista asumista sinne, missä sitä on suhteellisesti vähän ja pyrkii edistämään markkinaehtoista asumista eriytyneimmille asuinalueille. Monimuotoinen asuntotuotanto tulee varmistaa jo kaavoitusprosessin alussa.

Asuntopolitiikassa otetaan huomioon myös erityisryhmät. Turku on aktiivinen kumppani erityisryhmien, kuten ikääntyneiden ja vammaisten asumisen edistämiseksi. Opiskelijakaupunkina Turku huolehtii, että kaupungissa on riittävästi opiskelijoille suunnattuja asuntoja.

Toimenpiteet:

- Lisätään pientalotonttien tarjontaa.
- Lisätään kumppanuuskaavoitusta hallitusti. Erityisesti edistetään kumppanuuskaavoituksella konserniyhteisöjen toteuttamaa, valtion tukemaa asuntotuotantoa.
- Puretaan segregatiota maankäytön ja kaavoituksen keinoin.

5.3 Toimivan liikkumisen kaupunki

Kestävä ja sujuva liikkuminen on yksi kasvavan kaupungin avainkysymyksistä. Sillä ratkaistaan kaupungin toimivuus, päästövähennystavoitteiden saavuttaminen, kaupunkitilan viihtyisyys, liikenneturvallisuus sekä vaikutetaan ihmisten terveyteen ja osallisuuteen. Liikkumisen esteettömyyteen panostetaan.

Liikenteen päästöjen vähentämistä on tehostettava, jotta hiilineutraaliustavoite saavutetaan.

Turun joukkoliikenteen on oltava käyttäjälleen luotettavaa, edullista ja toimivaa. Keskeiset palvelut on oltava jokaisen saavutettavissa joukkoliikenneyhteyksin. Joukkoliikenteen kehittämisessä kuullaan käyttäjiä. Joukkoliikennekäytävää välillä Varissuo-Satama kehitetään.

Toimenpiteet:

- Edistetään paikallisjunaliikenteen käynnistymistä yhteistyössä työssäkäyntialueen muiden kuntien kanssa ja huomioidaan mahdollisten paikallisjuna-asemien sijoittuminen kaavoituksessa.
- Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman toimenpiteiden toteutumista seurataan ja resurssit turvataan. Kulikutapajakauman muutosta edistäviä toimia toteutetaan ja seurataan.
- Runkolinjastouudistuksen onnistumista seurataan ja uudistuksesta tehdään vaikutusarvio, jonka pohjalta kehittämistä jatketaan.
- Lisätään liityntäpysäköintimahdollisuuksia seudullisena yhteistyöhankkeena kaupunkialueen ruuhkien hillitsemiseksi ja joukkoliikenteen käytön helpottamiseksi.
- Ohjelmoidaan pyöräilyn tavoiteverkon 2035 toteuttaminen.
- Ratkaistaan Matkakeskuksen toteutus.
- Mahdollinen raitiotieinvestointi tehdään perustuen kattaviin ja tarkkoihin selvityksiin rakennusvaiheen ja toiminnan aikaisista kustannuksista ja vaikutuksista. Valtion osallistumisesta kustannuksiin muiden raitiotiehankkeiden kanssa linjassa olevalla rahoitusosuudella (tavoite 30 %) on saatava päätös ennen investoinnin käynnistämistä.

6 Kunnianhimoinen ilmasto- ja luontokaupunki Turku

Kaupunkitasolla tehtävä ilmastotyö on pohja Suomen ilmastotoimille. Turun hiilineutraalisuus 2029-tavoitteesta pidetään kiinni, ja päästövähennyksiä tehdään määrätietoisesti kaikilla sektoreilla. Turku pyrkii luontoposiitiviseksi kaupungiksi.

Turun tulee toteuttaa vihreän siirtymän edistämistä omien investointiensa kautta hyödyntämällä ilmastobudjetointia ja nostamalla entisestään sen kunnianhimon tasoa. Investointien jatkuvuus edellyttää poliittista pitkäjänteisyyttä, selkeää strategiaa ja monipuolista kumppanuutta. Kaupungin tulee yhdessä seudun muiden kuntien kanssa lisätä alueen houkuttelevuutta vihreän siirtymän toimijoille ja varmistaa Suomen vetovoimaisin investointiympäristö muun muassa lupaprosessien ja maankäytön keinoin.

6.1 Hiilineutraali kaupunki 2029

Turun ilmastopolitiikan päätavoite on olla hiilineutraali kaupunkialue vuoteen 2029 mennessä. Turku tekee töitä sen eteen, että kaupungin toiminta muuttuisi ilmastoposiitiviseksi vuoteen 2035 mennessä.

Samanaikaisesti päästöjen vähentämisen kanssa Turku varautuu ilmastomuutokseen mahdollisimman kattavasti ja kaupunkia kehitetään muutoksen paremmin kestäväksi.

Toimenpiteet:

- Turun hiilineutraaliustavoite 2029 toteutetaan ja päästövähennyksiä tehdään kaikilla sektoreilla.
- Ilmastosuunnitelmassa asetetaan toimenpiteet ja mittarit hiilineutraaliustavoitteen toteuttamiseksi. Suunnitelman toteutumista seurataan vuosittain ilmastoraportilla.

6.2 Saaristomerta suojeleva kaupunki

Saaristomeren suojelu on yksi valtuustokauden painopistealueista. Käytännön toimenpiteinä Turku jatkaa Saaristomeri-ohjelman alueellista yhteistyötä ja tavoittelee toimenpiteiden rahoituksen, vaikuttavuuden ja skaalautuvuuden kestävää toteutumista. Turku sitoutuu ottamaan saariston ainutlaatuisen luonnon ja monimuotoisen biosfäärin huomioon kaikissa siihen liittyvissä päätöksissään. Saaristomeren kuormitusta on vähennettävä alueellista osaamista hyödyntämällä ja kaupungin omilla toimilla yhteistyössä alueen kuntien ja Varsinais-Suomen liiton ja valtion kanssa. Turku edistää kestävää Saaristomeren matkailua osana elinvoimansa vahvistamista.

Toimenpiteet:

- Hulevesien suodatusta tehostetaan.
- Kaupungin omistamien maa-alueiden aiheuttamaa ravinnekuormitusta vähennetään suunnitelmallisesti.
- Turku tavoittelee Saaristomeren suojelun edistämistä vapaaehtoisten toimien lisäksi myös lainsäädäntöön tehtävin muutoksin.
- Itämeri-toimenpideohjelman toteuttamista jatketaan, ja sen etenemisestä raportoidaan päättäjille.

6.3 Vastuullinen luontokaupunki

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on globaali uhka ilmastonmuutoksen ohella. Alueellisesti monimuotoisuuden heikkenemistä voidaan torjua paikallisia luontotyyppejä huomioimalla ja suojelemalla.

Toimenpiteet:

- Toteutetaan kaupungin vuosien 2023–2029 LUMO-ohjelma ja turvataan ohjelman toteuttamiselle riittävät resurssit.
- Osana LUMO-ohjelmaa Turkuun perustetaan vähintään yksi uusi luonnonsuojelualue valtuustokauden aikana.
- Valmistellaan seuraava LUMO-ohjelma vuosiksi 2030–2038 ja kytketään se vahvemmin kaupungin kaikkeen toimintaan.

7 Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku

Turun tavoitteena on olla Suomen dynaamisin ja asiakaslähtöisin elinkeinoelämän kumppani, joka luo kestävästä kasvusta ja hyvinvointia. Turku tarvitsee elinvoimaisia yrityksiä, työpaikkoja, investointeja ja innovaatioita kasvaakseen. Turun talouden kannalta keskeistä on positiivisesti kehittyvä talous, onnistunut työllisyydenhoito ja yrityspalvelut. Kaupunki on aktiivinen toimija TKI-rahoituksen saamiseksi alueelle yhteistyössä yritysten ja korkeakoulujen kanssa.

Kansainvälisten osaajien veto- ja pitovoimaa lisätään tarjoamalla kattavasti englanninkielisiä palveluita. Turku vahvistaa "International House Turku" -palvelumallia, jossa yhdistyvät asiantuntijapalvelut, kielikoulutus ja työllistymisen tuki myös perheenjäsenille. Teemme aktiivista vaikuttamistyötä osaavan työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton edistämiseksi ja alueen yritysten osaamistarpeisiin vastaamisen varmistamiseksi.

Turku sijaitsee strategisesti tärkeällä paikalla Itämeren alueella ja toimii yhdistäjänä Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä. Kaupungin kaksikielisyys edistää yhteistyötä pohjoismaisten yritysten, korkeakoulujen ja innovaatioekosysteemien kanssa. Yhteistyötä vahvistetaan ja lisätään samalla mahdollisuuksia uusille investoinneille, innovaatioille ja liiketoiminnalle, jotka parantavat ja monipuolistavat Turun vetovoimaa ja palveluita.

Läntiset yhteydet ovat ratkaisevan tärkeitä sekä kansallisesti että alueellisesti. Turku edistää Länsirataa osana Suomen monipuolisempien länsiyhteyksien mahdollistamista ja toimii Länsiradan hankeyhtiön aktiivisena osakkaana.

Turun tekemä ilmastotyö on myös elinvoimapolitiikkaa. Luontopositiivisuus, päästöjen vähentäminen ja kiertotalouden edistäminen tukevat kestäväää kasvua ja parantavat asukkaiden elämänlaatua. Vihreä siirtymä luo uusia työpaikkoja ja liiketoimintamahdollisuuksia vahvistaen samalla Turun asemaa ja imagoa kansainvälisesti vastuullisena ja houkuttelevana kaupunkina.

Vetovoimainen ja kestävä matkailu vahvistaa Turun elinvoimaa. Saariston ja laajemminkin merellisyyden luonto- ja matkailuvarvot huomioidaan kaupunkisuunnittelussa ja elinvoimatyössä. Matkailupotentiaalin kasvattamisessa on tärkeää huolehtia saavutettavuudesta, korostaa merellisyyttä, luoda ympärivuotista kiinnostusta ja tuoda esiin ruoka- ja ravintolakulttuuria. Oleellista on kiinnostava, oikea-aikainen ja oikein kanavoitu viestintä. Matkailu tuo laajoja kerrannaisvaikutuksia alueen talouteen, tukee palvelusektoria ja luo työpaikkoja.

7.1 Alueen veturi ja yhteistyövoima

Turku kulkee kohti tulevaisuutta yhdessä kumppaneidensa kanssa. Yhteistyö ja kumppanuus ovat Turulle tärkeitä toimintatapoja. Kaupunki tekee arjessa jatkuvaa yhteistyötä alueen kuntien, Varsinais-Suomen liiton, Turun kaupunkiseudun kuntayhtymän, Varsinais-Suomen hyvinvointialueen, yritysten ja elinkeinoelämän järjestöjen sekä oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa. Kansallisesti Turun läheisimpiä kumppaneita ovat suuret kaupungit. Kansainvälinen yhteistyö on Turulle luonteva viitekehys, jossa kaupunki toimii aktiivisesti.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat yksi Turun tärkeimmistä voimavaroista, ja kaupunki on aktiivinen kumppani korkeakoulujen ja yritysten kanssa. Yhteisiä tutkimus- ja kehittämishankkeita on edistettävä ja mahdollisuuksia menestyä kilpailussa kansallisesta ja kansainvälisestä rahoituksesta on parannettava.

7.2 Turku 800 vuotta tapahtumien keskipisteenä

Turun 800-vuotisjuhlavuodesta vuonna 2029 ja matkasta sitä kohti rakennetaan yhdessä kaupunkilaisten kanssa koko vuoden kattava tapahtumakokonaisuus, joka vahvistaa kaupungin elinvoimaa pysyvästi ja lisää Turun tunnettuutta valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Juhlavuotta hyödynnetään täysimääräisesti kaupungin markkinoinnissa, vetovoiman rakentamisessa ja kulttuurin monipuolisessa tarjonnassa. Juhlavuoden aluetaloudellisista vaikutuksista tehdään arviointi.

Turku on tapahtumien kaupunki, jossa vetovoimaiset suur tapahtumat ovat olennainen osa elinvoimaa, aluekehitystä ja matkailua. Tavoitteena on vahvistaa Turun asemaa ympärivuotisen tapahtumakaupunkina, joka tarjoaa elämyksiä niin kaupunkilaisille kuin vierailijoillekin.

Suurtapahtumatoiminnan edistämisen edellytyksiä ja kansallista sekä kansainvälistä kilpailukykyä vahvistetaan ottamalla tapahtumatoiminnan tarpeet järjestelmällisesti huomioon kaupungin kehittämisessä, investoinneissa ja infrastruktuurihankkeissa. Tapahtumien mahdollistaminen on osa Turun elinvoimapolitiikkaa, ja kaupunki tukee aktiivisesti sekä uusien että vaikiintuneiden tapahtumien syntymistä ja kasvua.

8 Pormestariohjelman toteutuksen periaatteet

”Turku uudelle vuosisadalle” on ryhmien yhteisesti hyväksymä ja ryhmien toimintaa sitova pormestariohjelma valtuustokaudelle 2025–2029 ohjaamaan poliittista päätöksentekoa ja sitä varten tehtävää valmistelua. Jokainen ohjelman allekirjoittava ryhmä sitoutuu kokonaisuutena noudattamaan ohjelmaan kirjattuja tavoitteita kaikilla päätöksenteon tasoilla. Kaikkien ohjelmaan sitoutuvien valtuustoryhmien valtuutettujen ja ryhmien toimintaa ohjaavien järjestöjen päättävien elinten tulee hyväksyä ja sitoutua ohjelmaan. Talousarvion osalta jokainen allekirjoittanut ryhmä sitoutuu kokonaisuudessaan yhteiseen, neuvoteltuun talousarvioesitykseen ja toimii sen mukaisesti myös valtuuston talousarviopäätöksestä päätettäessä.

Pormestariohjelmaa toteutetaan ja seurataan kuuden ohjelmakokonaisuuden ja niiden alle määriteltävien alaohjelmien kautta. Työtä ohjaavat perustettavat yhteisvaikuttavat johtoryhmät, joiden puheenjohtajat ovat pormestariston jäseniä. Johtoryhmien työtä seurataan säännöllisesti pormestaristossa ja sopimusryhmään osallistuvien ryhmien puheenjohtajien toimikunnassa, jotta varmistutaan pormestariohjelman tavoitteiden edistymisestä. Yhteisvaikuttavien johtoryhmien jäsenten tulee olla keskeisiä päättäjiä, jotka tuntevat hyvin ohjelman sisällön ja poliittisen päätöksenteon tavoitteet.

Valtuustokauden puolivälissä, vuonna 2027, tehdään välitarkastelu, jossa arvioidaan talousraami eli toimintamenojen kehitys, velkakaton yläraja sekä verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustuottojen riittävyys talouden tasapainotilaan taloussuunnitelmakauden ajalla. Lisäksi seurataan ohjelman muiden tavoitteiden toteutumista ja tarkennetaan tarvittaessa ohjelmatavoitteita.

Kaupungin edunvalvontatavoitteet määritellään kaupunginhallituksessa ja niiden toteutumista seurataan vuosittain.

Jokainen allekirjoittanut ryhmä sitoutuu kokonaisuudessaan toimimaan toisia ryhmiä ja niiden jäseniä kohtaan arvostavasti niin päätöksenteon yhteydessä kuin muuallakin. Kaikessa toiminnassa tulee noudattaa syrjinnän vastaisen sitoumuksen sekä turvallisemman tilan periaatteita.

Ristiriitatilanteissa kunnioitamme toisiamme, ja ryhmien välisessä kanssakäymisessä pyrimme aina rakentavaan keskustelukuluttuuriin. Erimielisyydet ratkomme keskustelemalla ja toisia kuuntelemalla.

Mukanaolon on perustuttava luottamukseen, ja siksi muilla osallistujilla tulee olla oikeus arvioida yksittäisen ryhmän luottamusta ohjelman toteuttamisessa ja yhteistyössä. Jos joku ryhmä tai sen jäsen ei noudata näitä pelisääntöjä ja sitoumuksia, ryhmän katsotaan jättäytyneen pois pormestariohjelmaa edistävästä yhteistyöstä ja silloin heidän edustajansa eivät voi myöskään toimia yhdessä neuvotelluissa vastuutehtävissä, kuten apulaispormestarina tai toimielimien puheen- tai varapuheenjohtajina tai yhteisvaikuttavan johtoryhmän jäsenenä. Yhteistyötä

rikkova menettely todetaan ja kirjataan ryhmien yhteisessä neuvottelussa sen varmistamiseksi, että rikkova menettely on yhteisesti todettu ja riittävästi yksilöity.

Näiden periaatteiden tarkoituksena on turvata hyvä ja rakentava yhteistyö kaikkien sopimukseen sitoutuneiden osapuolten välille Turun ja turkulaisten hyväksi.

9 Syrjinnänvastainen sitoumus

1. Turussa ei anneta sijaa minkäänlaiselle rasismille tai muukalaisvihalle eikä uskonnon, vammaan, sukupuolen tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella tapahtuvalle syrjinnälle tai vihapuheelle. Päätöksenteossa ei yksiselitteisesti hyväksytä rasistisia tai syrjiviä tekoja.

2. Kaikki allekirjoittaneet ryhmät sitoutuvat siihen, ettei niiden toimintaan tai viestintään sisällytetä rasistista, muukalaisvihamielistä tai muutoin syrjivää sanomaa. Ryhmät eivät ryhdy sellaisiin toimiin, jotka ovat ristiriidassa Turun kaupungin toteuttamien tai päättämien yhdenvertaisuutta ja vähemmistöjen asemaa edistävien toimien kanssa.

3. Ryhmät ryhtyvät toimiin sellaisia jäseniään kohtaan, jotka julkisesti levittävät rasistisia tai syrjiviä mielipiteitä. Tällaisissa tapauksissa ryhmät sanoutuvat irti yksittäisten jäsentensä toimista.

4. Pormestarisopimukseen liittyvät ryhmät sitoutuvat kaikissa päätöksentekokoelimissa yhdenvertaisuutta edistävään ja antirasistiseen työskentelyyn eli rasismin purkamiseen asenteissa, toiminnassa ja rakenteissa. Ryhmät sitoutuvat myös julkisesti edistämään kaikkien ihmisten yhdenvertaista asemaa, kohtelua ja tasa-arvoa.